

виділені мотиви для її створення: любов і близькі до неї духовні, етичні та естетичні цінності і сподівання – вірність, турбота, потреба в шлюбі, материнстві, батьківстві, фізична привабливість [4].

Крім того, підкреслює, що домінантою в соціальній політиці має бути зміцнення сім'ї і підвищення її виховної функції. Серед заходів соціальної політики виділено соціальну роботу стосовно молодшої сім'ї, важливою складовою якої є просвітницька діяльність. Такі заходи в поєднанні з загальним соціальним та культурним розвитком країни дозволять сповільнити негативні тенденції в розвитку сучасної сім'ї (психологічна нестабільність сім'ї, порушення системи міжособистісних відношень і цінностей тощо). Саме держава забезпечує баланс прав і відповідальності державних інститутів і сім'ї, створює необхідні умови для активізації соціально-економічного потенціалу родини [4].

Дослідниця Н. Шевченко розглядає усвідомлене ставлення батьків до прав дитини як систему знань (уявлення, поняття, судження), емоційно-мотиваційне та нормативно-проективне сприйняття прав дитини, що проявляється у певній моделі батьківської поведінки по відношенню до дитини (дії, вчинки). Авторка зауважує, що існують об'єктивні (організовані та неорганізовані) та суб'єктивні чинники, що впливають на формування ставлення батьків до прав дітей. Серед соціально-педагогічних засад формування усвідомленого ставлення батьків до прав дитини виділяє змістові (мета, завдання, напрямки та їх зміст), психолого-педагогічні (специфіка навчання батьків як дорослої аудиторії) та організаційно-педагогічні (форми та методи взаємодії з батьками) [5].

Виходячи з наведених вище теоретичних положень, суджень, поглядів, батьківську відповідальність можна розуміти як одну зі складових моральної свідомості дорослої особистості, яка передбачає піклування з боку батьків про якісне виховання та розвиток своїх дітей, їх утримання; про забезпечення та створення умов для здорового і безпечного психологічного зростання дитини дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Логвінова М. Цивільна та сімейно-правова відповідальність батьків за правопорушення, вчинені неповнолітніми : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне право» / М. Логвінова. – К., 2006. – 20 с.
2. Мельничук Л. Державне регулювання розвитку соціального інституту сім'ї в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : 25.00.02 «Механізми державного управління» / Л. Мельничук. – К., 2009. – 20 с.
3. Педагогічний словник для молодих батьків. – К. : ДДССМ, перевидання, 2003. – 348 с.
4. Руденко Т. Молода сім'я в сучасній Україні : соціально-філософський аналіз : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. філософ. наук : 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / Т. Руденко. – Київ, 2004. – 14 с.
5. Шевченко Н. Соціально-педагогічні засади формування усвідомленого ставлення батьків до прав дитини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Н. Шевченко. – Луганськ, 2006. – 13 с.

*Ганна Циценко,
Українське дитячо-юнацьке
товариство «Січ»*

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ДИТЯЧОГО НАСИЛЛЯ

У статті авторка аналізує зміст та різновиди насилля над дітьми.

Hanna Tsytsenko

PHENOMENOLOGY OF CHILD ABUSE

The article examines the main types of child abuse and lists various kinds of child abuse.

Дослідження насильства над дітьми привертає сьогодні пильну увагу дослідників різних галузей науки: філософії, історії, соціології, права, психології та інших. Як зазначає російський філософ А. Гусейнов, етимологія слова «насильство» має на увазі застосування сили, опору на силу, дію за допомогою сили [1].

У свою чергу під поняттям «насильство» розуміють будь-які навмисні дії, що порушують закон і завдають шкоди фізичному, психічному, моральному здоров'ю дитини.

Н. Асанова виділяє чотири основних типи насилля:

- фізичне насилля – будь-яке невикладкове нанесення пошкоджень неповнолітнім (вік до 18 років);
- сексуальне насилля – використання дитини або підлітка іншою особою для отримання сексуального задоволення;
- зневага – хронічна нездатність батьків або особи, що здійснює догляд, забезпечити основні потреби підростаючої дитини (їжа, одяг, житло, медичний догляд, освіта, захист і т.д.);
- психологічне насилля – хронічне приниження, образи, знущання і насмішки над дитиною [2].

Якщо розглядати феноменологію насилля з точки зору її учасників, то Н. Тарабріна зазначає, що найчастіше жертвами насилля як з боку дорослих, так і однолітків, є:

- діти, що виховуються в умовах жорстокого поводження з боку сильніших, стаючи агресорами;
 - діти, що виховуються в межах нівелювання власної думки та приниження перед дорослими. Тобто, у вирішенні важливих життєвих проблем діти із неблагополучних родин не мають права на власну думку і повинні коритися дорослим у всьому.
 - діти, що виховуються в умовах покинутості та емоційного відчуження, в умовах, коли вони не отримують достатньої турботи і емоційного тепла;
 - діти, що відстають в психоемоційному розвитку, діти які легко піддаються впливу, діти які не здатні оцінити небезпеку і протистояти насиллю;
 - діти вулиці;
 - діти з недостатньо розвиненими вольовими якостями, що роблять їх нездатними протистояти насиллю (боязкі та тривожні діти);
 - діти з нервово-психічними розладами (олігофренія, психопатії, наслідки органічного враження головного мозку);
 - маленькі діти (в силу свого безсилля);
 - недоношені або вроджені з малою вагою (звичай, вони більш неспокійні та більш плаксиві) [3].
- Окрім вищезазначеної класифікації, розрізняють класифікацію дитячого насилля в залежності від:
- стратегії ображчика: ямапр або прихована;
 - часу – те, яке відбулося в минулому або те, що відбувається зараз;
 - часу дії – може бути одноразовим або ж систематичним, що триває роками;
 - місця і оточення, де це відбулося: в сім'ї – з боку родичів, в школі – з боку педагогів або однолітків, на вулиці – з боку інших дітей або незнайомих дорослих.

Отже, сьогодні ми всі частіше зіштовхуємося з різновидами насилля над дітьми, і його подолання вимагає допомоги, як компетентних фахівців (соціальних працівників, психологів, педагогів), так і прагнення батьків долати будь-які прояви насилля у сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гусейнов А. Этика ненасилия / А. Гусейнов // Вопросы философии. – 1992. – № 3. – С. 72–81.
2. Руководство по предупреждению насилия над детьми / под ред. Н. Асановой. – М. : Издательский гуманитарный центр ВЛАДОС, 1997. – 512 с. (Технический редактор и оригинал-макет).
3. Тарабріна Н. Практикум по психологии посттравматического стресса / Н. Тарабріна. – СПб. : Питер, 2001. – 272 с. – (Серия «Практикум по психологии»).

Олександр Циценко,
Кіровоградська обласна
ГО «Центральноукраїнський центр
громадських ініціатив»

НЕХТУВАННЯ ІНТЕРЕСАМИ ДИТИНИ ЯК ОДИН ІЗ РІЗНОВИДІВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЛЯ

У статті автор розглядає різновиди домашнього насилля. Зокрема такі, як нехтування дитиною та її інтересами.

Oleksandr Tsytsenko

NEGLECT OF CHILD'S INTERESTS AS ONE OF THE TYPES OF DOMESTIC VIOLENCE

The article examines the types of domestic violence. In particular, a neglect of child interests is analyzed.

Занедбаність дитини – це вид зневажливого ставлення, при якому дитина потрапляє в психічно або фізично уразливий стан таким чином, що батьки залишають незадоволеними його первинні потреби. Етимологія терміна «занедбаність» (Verwahrlosung) походить від слів «закидати, проявляти нехтування» (verwarlosen; з англ. – neglect) і дає зрозуміти, що мова йде не про пасивний процес, а, навпаки, батькам належить активна роль у зневазі до виховання своїх дітей.

Нехтування негативно впливає на формування емоційного і психічного розвитку дитини. Спершу це проявляється у відносинах дитина-батьки. Батьківська турбота й емоційна близькість створюють в дитині почуття любові, симпатії, близькості. Такі відносини починають формуватися в умовах залежності дитини від своїх батьків при задоволенні її фізичних і емоційних потреб, що особливо важливо в грудному віці, коли відносини мати-дитя безпосередньо залежить фізичне виживання малюка.